

ปัญหาและความเบ้เมา

สภาพเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และการรับวัฒนธรรมต่างประเทศ อีกทั้งแนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ประชาชนของประเทศให้มีพื้นฐานความรู้ที่ดี รู้จักคิด รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา มีทักษะในการทำงาน รู้จักพัฒนา มีค่านิยมที่ดี และได้รับการพัฒนาให้มีขีดความสามารถสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อที่จะให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการได้มองเห็นปัญหาและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงมีนโยบายที่จะพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นโดยการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน โดยเปิดโอกาสให้เด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ว่าเด็กจะจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปนานเพียงใด จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาแต่ละระดับชั้นมีหลายกลุ่มอายุ เด็กเหล่านี้มีความแตกต่างกันหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นอายุ พื้นฐานความรู้เดิม ทักษะการเรียนรู้ สภาพเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว จึงส่งผลให้เด็กเหล่านี้มีปัญหาด้านการปรับตัว ด้านการเรียน และการเตรียมตัวเพื่ออนาคต (ประหยัด ทองมาก, 2536 : 19-20) ประกอบกับเด็กในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น เด็กเหล่านี้จะแปรสภาพจากเด็กประถมศึกษาที่อ่านหนังสือง่าย มีระเบียบ คุณค่าคิดทำอะไรก็อดสะอึก ไปสู่พฤติกรรมใหม่คือ เอาใจใส่การเรียนน้อย ไม่ทำการบ้านส่ง ไม่ส่งงานตามกำหนด ทำงานไม่เสร็จตามกำหนดคิด "ร" คิด "อ" ไม่สะอึก สะเทือน เวลาเรียนไม่สนใจ เหม่อลอย ชอบพูดคุยต้องคอยดูแลตลอดเวลาที่สอนทำให้เสียเวลาเรียน เข้าห้องเรียนช้า ถ่วงเวลาอย่างมีแผน ชอบพูดแซวกันเอง ชวนครูคุยนอกเรื่องระหว่างครูสอน ละทิ้งมารยาทที่งดงามที่เคยปฏิบัติสมัยเมื่อเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา อยากรู้ความเป็นอิสระสูงแต่ไม่เข้าใจเรื่องของวินัยคิดว่าตนเองโตแล้วควรทำอะไรเป็นอิสระได้ มีความสนใจแสดงออกทางเพศมากเกินไป เที้ยวเตร่กลางคืน สูบบุหรี่ เล่นการพนัน ดมกาว (สมยศ วัจชัย, 2536 : 59-60)

จากปัญหาดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้คอยช่วยเหลือเพื่อหาทางให้เด็กสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาของตนได้ตามสมควรโดยไม่เป็นการแก่งัดคนพร้อมทั้งช่วยเหลือผู้อื่นได้บ้าง สิ่งนั้นคือการแนะแนว (สุชา จันทน์เอม, 2527 : 1) เนื่องจากการแนะแนวคือ กระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลเข้าใจตนเอง (Shertzer and Stone, 1976 : 38) ส่วนดาวนิง (Downing, 1968 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการปรับตัวและส่งเสริมบุคคลให้พัฒนาตนเองได้ถึงขีดสุดในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับพ่วงพรณ เกิดพิทักษ์, 2529 : 1) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวว่า เป็นกระบวนการผูกพันเพื่อพัฒนาชีวิต เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถช่วยตนเอง นำตนเอง ปรับตนเองได้อย่างเหมาะสมตลอดทั้งสามารถป้องกันปัญหาและพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาถือว่ามีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของนักเรียน ดังที่คมเพชร จิตรสุกุล (2529 : 142-143) และสาลี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2523 : 257-259) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกันดังต่อไปนี้

- 1) นักเรียนมัธยมศึกษากำลังอยู่ในวัยรุ่นมักมีปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อารมณ์ การแนะแนวจะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น
- 2) นักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในวัยที่ต้องตัดสินใจเลือกหลายอย่าง เช่น เลือกศึกษาต่อ เลือกอาชีพ การแนะแนวจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม ทำให้นักเรียนสามารถใช้วิจารณญาณในการเลือกวางแผนในอนาคตที่เหมาะสม
- 3) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการวิวัฒนาการวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการปรับตัวทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและบุคคลอื่น การแนะแนวจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับตนเอง รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

นอกจากนี้กรมวิชาการได้กล่าวว่า การจัดบริการงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง คือ

- 1) หลักสูตรมัธยมศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพอย่างกว้างขวางตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และลักษณะนิสัยของนักเรียน การแนะแนวจึงมีบทบาทช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม
- 2) นักเรียนและผู้ปกครองต่างตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ต้องการเรียนต่อระดับสูง ซึ่งจำเป็นต้องทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจ

3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนค่อนข้างห่างเหิน ทำให้การแก้ปัญหา การป้องกันปัญหาและการส่งเสริมพัฒนาการแก่นักเรียนแต่ละคนทำได้ยาก

4) สภาพครอบครัวและสัมพันธภาพของบุคคลในสังคมเปลี่ยนไป เป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางด้านจิตใจและการปรับตัว การแนะแนวก็จะช่วยให้นักเรียนยอมรับและปรับตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในวัยที่กำลังเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การแนะแนว จะช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเพื่อเตรียมตัวและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (กรมวิชาการ, 2537 : 7-8)

จากสภาพของสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและความสำคัญของการแนะแนวดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาควร จะจัดบริการงานแนะแนวให้ครอบคลุมใน 5 บริการต่อไปนี้

- 1) บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล
- 2) บริการสนเทศ
- 3) บริการให้คำปรึกษา
- 4) บริการจัดวางตัวบุคคล
- 5) บริการติดตามผล (ประเสริฐ ชูลิงษ์, 2537 : 70)

ทั้งนี้เพราะ เด็กที่มาโรงเรียนแต่ละคนนอกจากจะมาเรียนรู้ในวิชาการตามหลักสูตรแล้ว เด็กเหล่านี้ยังมีปัญหาติดตัวมาโรงเรียนด้วยทุกคน เด็กเหล่านี้หวังที่จะให้ครูช่วยแก้ปัญหาให้เขา นอกจากนี้เด็กเหล่านี้ยังมีความต้องการด้านต่าง ๆ แตกต่างกันด้วย หากปัญหาหรือความต้องการของเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขหรือตอบสนอง ย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างแน่นอน แต่ทุกวันนี้งานแนะแนวในโรงเรียนยังไม่ค่อยถึงเด็ก กล่าวคือ เด็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับประโยชน์จากบริการแนะแนวเท่าที่ควร เด็กที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ยังไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง เด็กที่มีแววหรือมีความสามารถพิเศษในทางใดทางหนึ่งยังไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เต็มที่ (ประหยัด ทองมาก, 2535 :) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ แต่จากการทดลองสุ่มสำรวจสภาพการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดพัทลุง จากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งสิ้น 32 โรงเรียนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดพัทลุง โดยการใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม 28 ข้อ พบว่า การให้บริการแนะแนวของ

ครูที่รับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 จากค่าเฉลี่ยถือว่าสภาพการให้บริการแนะแนวของครูอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งที่ความน่าจะเป็นในการให้บริการงานแนะแนวน่าจะอยู่ในระดับมากกว่านี้คือน่าจะอยู่ในระดับมากหรือมากที่สุด เพราะการให้บริการงานแนะแนว เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ครูจัดขึ้น เพื่อที่จะทำให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกิจกรรมที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนจำเป็นต้องจัดขึ้นจากสภาพดังกล่าวแสดงว่าการจัดบริการงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายังมีปัญหา ดังที่ ชีระ ชัยยุทธวรยาง (2535 : 14-15) กล่าวว่า การดำเนินงานแนะแนวขณะนี้มีปัญหามากมายสาเหตุที่ทำให้การดำเนินงานแนะแนว ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรทั้งนี้เพราะขาดบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่แนะแนวซึ่งจำเป็นต้องใช้ครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมหรือศึกษางานแนะแนวมาก่อนเขาทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูผู้ทำหน้าที่แนะแนวขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติ มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ตลอดจนต้องสอนวิชาอื่น ๆ ด้วยทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับที่จะมาทำหน้าที่แนะแนวอย่างเต็มที่ ส่วนประหยัด ทองมาก (2536 : 21) กล่าวว่า ปัญหาการดำเนินงานแนะแนวที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาประสบอยู่คือโรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอที่จะรับผิดชอบงานแนะแนว ครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานแนะแนวส่วนใหญ่จะเป็นครูที่รับผิดชอบสอนรายวิชาอื่นด้วย โรงเรียนขาดเอกสาร คู่มือปฏิบัติงานแนะแนว ขาดอุปกรณ์ และสถานที่ในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนางานแนะแนวของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะเวลาที่ 1 (พ.ศ. 2535-2539) ได้สรุปสภาพปัญหาการดำเนินงานแนะแนวที่เกิดขึ้นและคงอยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและระบบงานแนะแนวของกระทรวงศึกษาธิการที่ยังขาดความชัดเจน
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบงานแนะแนวในสถานศึกษา ซึ่งจัดอยู่ตามสภาพที่มีอยู่
- 3) ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของบุคลากร ซึ่งยังขาดแคลนและคุณภาพอยู่ในระดับที่ยังไม่ดีพอ
- 4) ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของเครื่องมือและอุปกรณ์แนะแนว
- 5) ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์งานแนะแนวยังไม่ดีผลตามที่คาดหวัง
- 6) ปัญหาเกี่ยวกับการขอความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน
- 7) ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณดำเนินงานแนะแนวที่มีไม่เพียงพอหรือไม่มีเลย

8) ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการวิจัยทางการแนะแนว

นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจปัญหาของการจัดแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา เช่น จรัล สุขก้องวารี (2520 : 68-69) ได้สำรวจปัญหาในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาของการจัดการแนะแนวได้แก่ ครูแนะแนวมีชั่วโมงสอนมากเกินไปจนไม่มีเวลาทำงานแนะแนว ครูแนะแนวมีจำนวน น้อยไม่เพียงพอ ผู้บริหารไม่เข้าใจงานแนะแนว ผู้บริหารไม่วางโครงการแนะแนวให้รัดกุม ขาดงบประมาณ และอุปกรณ์เพื่อใช้ในการแนะแนวซึ่งผลของการศึกษาคั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาการจั้ดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 8 ของ ภาวดี พันธุ์ (2529 : 239-248) ซึ่งพบว่าปัญหาของการจัดการแนะแนว อาทิ ครูแนะแนวมีชั่วโมงสอนมากเกินไปจนไม่มีเวลาทำงานแนะแนว จำนวน ครูแนะแนวไม่เพียงพอ คณะครูในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือ ขาดงบประมาณและสถานที่ในการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่ง ประเสริฐ ชูสิงห์ (2537 : 71) ได้กล่าวถึงสาเหตุของงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขาดประสิทธิภาพสืบเนื่องมาจาก

- 1) บุคลากรขาดความรู้ ความสามารถทางงานแนะแนว
- 2) ขาดความร่วมมือ ปัญหาการประสานงาน
- 3) กำหนดบทบาทของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ไม่ชัดเจน
- 4) การริเริ่มงานแนะแนวไม่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน
- 5) การเลือกกิจกรรมแนะแนวที่ไม่เหมาะสมกับความพร้อม
- 6) ไม่มีโครงการแนะแนวเพื่อปฏิบัติงาน
- 7) การจัดสายงานไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสม
- 8) ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ
- 9) ขาดการติดตามผล

จะเห็นได้ว่าแม้การดำเนินงานแนะแนวจัดมานานแล้วก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้มีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 รวมทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายนั้นได้มีการกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ 1 คาบ/สัปดาห์ ทุกภาคเรียนตลอดปีการศึกษา ส่วนหลักสูตรประถมศึกษาได้สอดแทรกไว้ในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย แต่การจัดดำเนินงานแนะแนวก็ยังมีประสิทธิภาพอยู่ ดังความเห็นของ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2529 : 59) กล่าวว่า การดำเนินงานแนะแนวเท่าที่ผ่านมามีลักษณะเหมือนเครื่องประดับโรงเรียนซึ่งโรงเรียนจะจัดก็ได้ ไม่จัดก็ได้ ถึงแม้จัดให้มาก็ตามแต่ยัง

อยู่ในสภาพที่แตกต่างกัน ยังไม่มีระบบ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเปิดขยายโอกาสทางการศึกษา ต้องใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่บรรจุไว้ในหลักสูตรที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมและจัดบริการทั้ง 5 ด้านให้แก่นักเรียน ทั้งที่โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดขยายโอกาสนั้นมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร สถานที่ งบประมาณ การจัดบริหารงานแนะแนว

จากข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร สถานที่ งบประมาณ การจัดบริหารงานแนะแนว รวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์แนะแนว น่าจะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานแนะแนวในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3 เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

ในการศึกษาสภาพและปัญหาในการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 3

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 3

2.3 เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาจากการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 3

ความสำคัญและประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญและประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้

- 1.1 ได้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 3
- 1.2 ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 3
- 1.3 ได้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาจากการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 3

2. ด้านการนำไปใช้

- 2.1 เป็นข้อมูลสำหรับครูแนะแนวที่จะจัดบริการแนะแนวให้มีความเหมาะสมและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนมากยิ่งขึ้น
- 2.2 เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการที่จะปรับปรุงการดำเนินงานและพัฒนาการบริการแนะแนว อันจะส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
- 2.3 เพื่อเป็นข้อมูลให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของงานแนะแนวและให้ความร่วมมือในการพัฒนางานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ
- 2.4 ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษาอื่น ๆ หรือในระดับการศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

• ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานแนะแนวในด้านบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดบริการแนะแนวและศึกษาสภาพและ

ปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 ใน 5 ด้าน คือ

- 1.1 บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล
- 1.2 บริการสนเทศ
- 1.3 บริการให้คำปรึกษา
- 1.4 บริการจัดวางตัวบุคคล
- 1.5 บริการติดตามผลและประเมินผล

2. ประชากร

กลุ่มประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นครูผู้รับผิดชอบในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3 จำนวน 356 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาให้ความคิดเห็นที่เป็นอิสระ และมีความเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม และถือว่าคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามเป็นคำตอบที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการดำเนินงานแนะแนว หมายถึง สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริการแนะแนว
2. ปัญหาการดำเนินงานแนะแนว หมายถึง อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริการแนะแนว
3. สภาพการจัดบริการแนะแนว หมายถึง สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ด้านการบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 3.2 ด้านการบริการสนเทศ
- 3.3 ด้านการบริการให้คำปรึกษา
- 3.4 ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล
- 3.5 ด้านการบริการติดตามผลและประเมินผล

4. ปัญหาการจัดบริการงานแนะแนว หมายถึง อุปสรรคหรือสิ่งที่มีขัดขวางการจัดบริการงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านต่อไปนี้ คือ

- 4.1 ด้านการบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 4.2 ด้านการบริการสนเทศ
- 4.3 ด้านการบริการให้คำปรึกษา
- 4.4 ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล
- 4.5 ด้านการบริการติดตามผลและประเมินผล

5. การบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อทราบความสนใจความสามารถ ความถนัด เจตคติ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้าน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ครูรู้จักนักเรียนและนักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้นเท่าที่จะมากได้ เพื่อเอาข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินการต่อไป

- 6. การบริการสนเทศ หมายถึง งานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนโดยตรง เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านการ ศึกษา อาชีพและสังคม อย่างกว้างขวาง สามารถนำความรู้ความเข้าใจในเหล่านั้นไป พิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทางประกอบอาชีพและเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบุคลิกภาพได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพและสภาพที่เป็นจริงของสังคมต่อไป

7. การบริการให้คำปรึกษา หมายถึง งานที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมแล้วนำไปสู่การป้องกันปัญหา ตัดสินใจแก้ปัญหา หรือพัฒนาสิ่งที่ตน ปรารถนาอย่างเหมาะสมโดย

ที่นักเรียนผู้ซึ่งได้รับบริการให้คำปรึกษา พร้อมทั้งจะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากการตัดสินใจในกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของตน

8. การบริการจัดวางตัวบุคคล หมายถึง งานที่จะช่วยให้นักเรียนได้ตัดสินใจดำเนินตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนการจัดให้ความช่วยเหลือได้เหมาะสมกับความต้องการ

9. การบริการติดตามผลและประเมินผล หมายถึง งานที่เกิดตามมาหลังจากการดำเนินการบริการโดยบริการหนึ่งสิ้นสุดลง เพื่อให้ทราบผลที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน และผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่าง ๆ ตามโครงการ

10. ครู หมายถึง ครูที่รับผิดชอบงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3

11. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 3 ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

12. เขตการศึกษา 3 หมายถึง เขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม การคมนาคม และปริมาณงานด้านการศึกษา ครอบคลุม 5 จังหวัด คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราชพัทลุงและสงขลา

13. วิชาเอกแนะแนว หมายถึง วิชาเอกหรือโททางด้านงานแนะแนว วิชาเอกหรือโททางด้านจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว วิชาเอกหรือโททางด้านแนะแนวการศึกษาและอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการแนะแนวของครูผู้รับผิดชอบงานบริการงานแนะแนว